

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Archiwum i Muzeum Pomorskiej Armii Krajowej
oraz Wojennej Służby Powietrznej
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: faze@wp.pl; www.zawacka.pl
NIP 956 10 25 117; REGON 870502736
KRS 00000 41692
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

materiały przesłał
Zenon Łbyszko Cieszyński
30.07.1986r.

syn:
Zenon Cieszyński

87-100 Toruń

Toruń
PAP

W-wa AŁ

Cieszyńska Bronisława
ps. "Osa"

K:842/2036 Pom

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Cieczyńska Bronisława

T.K-812/2036 Pom.....

Toruni PAZ, Warszawa A&K

I./1. Relacja k. 1 s. 1

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 3 s. 1-3

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 5

VI. Fotografie

brak

I/1. Relacja - Cieszyńska Bromista

1. Kserokopia wicecyfelnionego odpisu pisma Bromisty Cieszyńskiej z dn. 31.05.1964r. do Zarządu Okręgu ZBoWiD w Bydgoszy z opisem własnej działalności konspiracyjnej k. 1 s. 1

Bronisława Cieszyńska
Toruń, ul. Żeglarska Nr.25m.8
Wniosek o przyznanie renty specjalnej
załączników 7

Toruń, dnia 31.V.1964r.

Do Zarządu Okręgu Z. B. O. W. i D.
w Bydgoszczy
przez Oddział Z. B. o W. i D.
w Toruniu.

Niniejszym uprzejmie proszę o przyznanie mi renty specjalnej w związku z utratą zdolności do pracy w skutek nabytych chorób i urazów cielesnych w więzieniach gestapo jako więzień polityczny - aktywny członek Polskiego Ruchu Oporu, - w czasie okupacji hitlerowskiej. Równocześnie proszę o łaskawą akceptację i skierowanie mego wniosku, przez Zarząd Główny ZBoWiD w Warszawie do Rady Państwa celem ostatecznego załatwienia. Prośbę swą motywuje następująco:

Od dnia 1.I.1943r. oddałam bezinteresownie swoje mieszkanie dla celów konspiracyjnych tajnej organizacji wojskowej o demokratycznym charakterze politycznym, P.A.P. /Polska Armia Powstania na Okręg Pomorski/, do dyspozycji Komendy Głównej tejże org. W moim mieszkaniu zakwaterował komendant P.A.P. major Słowikowski Edward, ps. "Biały Grot" oraz sekretarka i archiwista tejże organizacji Maria Staufer, ps. "Leliwa" Od listopada 1942r. - w którym odbywały się zebrania konspiracyjne jak i spotkania i narady z dowódcami poszczególnych placówek terenowych oraz innych tajnych org. wojskowych. Zaprzysiężona przez Komendanta Głównego P.A.P. w dniu 5.IV.1943r. pod ps. "Osa", pełniłam funkcję łączniczki Kom. Głównej P.A.P. z poszczególnymi placówkami terenowymi oraz jako łączniczką w celach przekazywania tajnych wiadomości i dokumentów wojskowych łącznikom bratnich organizacji podziemnych.

W dniu 25.VIII.1943r. o godz. 19³⁰ na skutek zdrady, zostałam, wraz z mężem i starszym synem oraz z obecnymi w mieszkaniu członkami taj. org. aresztowana przez gestapo i osadzona w więzieniu w Toruniu, z kąd w następnych dniach zostałam przewieziona do więzienia gestapo w BydgoszczyN gdzie w trakcie śledztwa zostałam w bestialski sposób pobita i doznałam ogólnych kontuzji oraz wybicia zębów.

Pod koniec listopada 1943r. zostałam wywieziona zbiorowym transportem, wraz z ob. Dybowską Wktorią z więzienia gestapo w Bydgoszczy do Warszawy, gdzie ułokowano nas jako więźni polit. przejściowo w więzieniu na ul. Daniłowiczowskiej Nr.7, celem skompletowania transportu na Majdanek. Z powodu zasłabnięcia i złego stanu zdrowia zostałam przekazana do szpitala więziennego, gdzie przebywałam razem z ob. Dybowską Wktorią od 1943 do 1944r. W dniu 4.VIII.1944r. więzienie przy ul. Daniłowiczowskiej Nr.7 zostało zdobyte przez Powstańców Warszawskich a więźniowie polityczni uzyskali upragnioną wolność. Znajdując się na wolności przyłączyłam się do grupy cywilów, którzy zaopiekowali się mną i zaopatrywali w żywność. W trakcie powstania przerzucano nas z miejsca na miejsce w związku z toczącą się walką. Po kilku dniach tułaczki w obcej mi Warszawie, w poczuciu obowiązku wobec Ojczyzny, przyłączyłam się do grupy powstańczej na Starówce, gdzie przy boku żołnierzy AK. i AL. pomagałam przy wznoszeniu barykad, niesieniu pierwszej pomocy rannym i chorym powstańcom oraz przy dostarczaniu żywności i sprzętu bojowego na wysunięte pozycje bojowe.

Po kapitulacji zostałam wraz z innymi wzięta do niewoli hitlerowskiej jako jeńiec wojenny, gdzie po zgrupowaniu jeńców przetransportowano nas do obozu zbornego w Pruszkowie. Tutaj po kilkudniowym pobycie, gestapo przeprowadziło selekcję, wskutek czego dostałam wraz z innymi jeńcami wywieziona transportem do przymusowego obozu pracy w głąb Niemiec. Transport nasz został wcielony w dniu 23.X.1944r. do przymusowego obozu pracy w Berlinie w Reichsbahnlager, gdzie zostałam przydzielona do prac fizycznych przy czyszczeniu wagonów kol. elektrycznych. Następnie dnia 13.XII.1944r. wywieziono mnie do obozu pracy w Gransse / Reichsbahndirektion Berlin - Drucksachenverwaltung Schlienuier 44/, gdzie pracowałam jako robotnica do czasu wyzwolenia przez Armię Radziecką w dniu 1.V.1945r.

Po wyzwoleniu i powrocie do miejsca swego zamieszkania, z powodu kontuzji i chorób nabytych w więzieniach, stałam się zupełnie niezdolną do pracy zarobkowej. Swęj godność Polaka, w czasie trwania okupacji do dnia aresztowania całej mej rodziny nie splamiliśny przez przyjęcie jakiegokolwiek grupy narodowościowej niemieckiej.

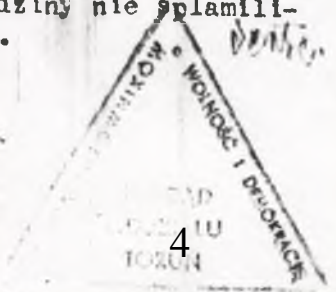
Zgodność odpisu z oryginałem

stwierdzam.

Toruń, dnia 19.03.1965r.

[Podpis]

zat nr 8

1/2. Dokumenty - Czeszyńska Bromistała:

1. "Zeznania Świadka" - Matkowskiej Wasiłicy
z 14.04.1964, kserokop. wiarygodnego
oryg. k. 15.1
2. "Zeznania Świadków" (B. Mizerki,
J. Czerwinski i S. Lewandowski) z
14.04.1964, kserokop. oryg. k. 15.2
3. "Karta obłnienia i wyzawienia" w
Warszawie, kserokop. odpism oryg. k. 15.3

Toruń, dnia 14.IV.1964 r.

Z E Z N A N I E S W I A D K A .

Ja niżej podpisana Ulatowska Kazimiera, z d. Zglinioka, ur.d. 1.VIII.1917 r., zamieszkała w Toruniu ul. Dzierżyńskiego Nr.9 m.1, dowód osobisty Nr.413 283 Seria Z.C., świadoma odpowiedzialności karnej z art.140 K.K. za składanie fałszywych zeznań, oświadczam co następuje:

Ob. Cieszyńska Bronisława, ur.d.22.III.1900 r.zam.w Toruniu ul. Żeglarska Nr.25 m.2, jest mi osobiście znana jako więzień polit. z więzienia śledczego w Warszawie przy ul.Daniłowiczowskiej Nr.7, gdzie wspólnie przebywałyśmy w czasie od 1943 r. do 1944 r.

Z w/w więzienia zostałam uwolniona przez członków A.K. w połowie lipca 1944 r.

Po odzyskaniu wolności wstąpiłam w szeregi tajnej org.wojskowej A.K., na co posiadam jako dowód legitymację wystawioną przez Komendę Okręgu A.K: m. st. Warszawy Nb. 17425 z d. 25.VII.1944 r.

W szeregach A.K. pod pseud. „Hanka” brałam czynny udział przez cały okres trwania Powstania Warszawskiego.

Po zdobyciu przez powstańców więzienia przy ul. Daniłowiczowskiej Nr.7, ob. Cieszyńska Bronisława została formalnie zwolniona z więzienia w d. 4. VIII. 1944 r.

W kilka dni później spotkałam ob. Cieszyńska w grupie cywili przy zbiegu ul. Żelaznej i Chmielnej, która po odzyskaniu uprawnień wolności w poczuciu obywatelskiego obowiązku wobec ojczyzny, wyraziła życzenie wzięcia czynnego udziału w walce z zniechwalonym okupantem i została za pośrednictwem wprowadzona w szeregi grupy powstańczej na Starówce.

Tutaj, w czasie trwania Powstania Warszawskiego, wspólnie z ob. Cieszyńska brałyśmy czynny udział przy dostarczaniu sprzętu bojowego, granat, amunicji i żywności żołnierzom A.K. i A.L., walczącym na wysuniętych pozycjach bojowych, niosąc równocześnie pierwszą pomoc rannym i chorym powstańcom, a poza tym pracowałyśmy wspólnie przy wznoszeniu barykad na wysuniętych pozycjach bojowych.

Po kapitulacji dostaliśmy się oddzielnie jako jency wojenni do niewoli hitlerowskiej.

Gdy nastąpiło zgrupowanie jenców wojennych, zostaliśmy wraz z innymi przetransportowani do obozu zbornego w Pruszkowie.

Następnie po kilkudniowym pobycie w niewoli, „Gestapo” przeprowadziło selekcję jenców i ob. Cieszyńska wraz z innymi jencami została wywieziona transportem w głąb Rzeszy Niemieckiej.

Tutaj w obozie pełniłam funkcje sanitariuszki i jako taka zdolałam zmylić czujność posterunków w czasie wykonywania nałożonych obowiązków i zbiedz z obozu.

Podczas pobytu w więzieniu w Warszawie, ob. Cieszyńska wykazała dużo hartu ducha, odwagi i poświęcenia się współwięźniom, niosąc wspólnie ze mną więźniom politycznym pomoc w formie organizowania dla nich żywności i odzieży, a szczególnie otaczała troskliwą opieką więźni z przybyłych świeżych transportów.

W czasie powstania była wzorową i niestrudzoną bojowniczką o wolność Polski Ludowej.

...*Ulatowska Kazimiera*.....

(-) Ulatowska Kazimiera

Nr.leg.Z.B.o W. i D. 1475/Bg.

Własnoręczność podpisu ob. Ulatowskiej Kazimiera potwierdza się:

Toruń, dnia 17. IV. 1964 r.

.....*Przes.*.....

zał. nr 13

Z E Z N A N I E Ś W I A D K Ó W

Niżej podpisani:

- 1/ Miserski Bernard ur. dn. 10.V. 1899r. zam. w Toruniu ul. Bydgoska Nr.112.m.2
dow. osobisty Nr.353471 Seria S.C.
- 2/ Czerwiński Jan ur. dn.24.XII.1898r. zam. w Toruniu-Rudak ul. Grzybowa Nr.5
dow. osobisty Nr.330130 Seria S.C.
- 3/ Lewandowski Leon ur. dn. 12.VII.1909r. zam. w Toruniu ul. Św. Jakuba Nr.19.
dow. osobisty Nr.324378 Seria S.C.

Świadomi odpowiedzialności karnej z art. 140 kk. za składanie fałszywych
zeznań, oświadczamy co następuje.:

Ob. Cieszyńska Bronisława, ur. dn.22.III.1900r. zam. w Toruniu ul. Żeglarska
Nr.29.m.2, jest nam osobistością znaną z czasów okupacji jako aktywny członek
wspólnej tajnej organizacji wojskowej P.A.P. / Polska Armia Powstania na Okręg
Pomorski o charakterze politycznym, demokratycznym./

W jej mieszkaniu od początku 1943r. mieściła się Komenda Główna P.A.P.
w którym odbywały się zebrania konspiracyjne, narady i odprawy z dowódcami
poszczególnych placówek terenowych i innych tajnych organizacji wojskowych.

W tajnej organizacji P.A.P. ob. Cieszyńska pełniła funkcję łączniczki pod
ps. "Osa" z placówkami terenowymi i innymi tajnymi organizacjami wojskowymi.

Dnia 25.VIII.1943r. na skutek zdrady, gestapo obstawilo jej dom gdzie nastąpiło
aresztowanie ob. Cieszyńskiej, jej męża i syna Kazimierza oraz wszystkich obecnych
w jej mieszkaniu członków organizacji.

Po aresztowaniu ob. Cieszyńska została osadzona w więzieniu w Toruniu a w
następnych dniach wywieziona do więzienia gestapo w Bydgoszczy, a w końcu
listopada 1943r. została wywieziona transportem z przeznaczeniem na Majdanek.

W czasie pobytu w więzieniu gestapo w Bydgoszczy ob. Cieszyńska była wzorową
współtowarzyszką niedoli i służyła więźniom politycznym wydatną pomocą.

[Signature]
.....

1-/ Miserski Bernard.
Leg. ZBoWiD Nr.059321

[Signature]
.....

4-/ Czerwiński Jan

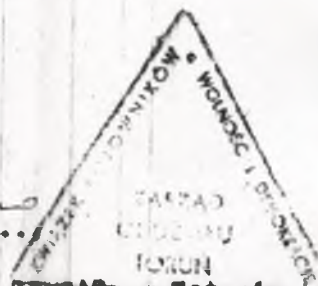
[Signature]
.....

1-/ Lewandowski Leon
Leg. ZBoWiD Nr.

Własnoręcznie podpisów ob. ob. Miserskiego Bernarda,
Czerwińskiego Jana, i Lewandowskiego Leona potwierdza się

Toruń, dnia 17.IV.1964r.

[Signature]
.....
Walenty Skomro
Przesz Oddziału ZBoWiD. w Toruniu.

zatem 12

O D P I S

W I Ę Z I E N I E
w WARSZAWIE
ul. Daniłowiczowska 7

K a r t a z w o l n i e n i a

Więzień śledczy C i e s z y Ń s k a Bronisława z Torunia zwolniony został dzisiaj o godz. 9,30 z aresztu prewencyjnego i udaje się do miejsca zamieszkania dnia 4. sierpnia 1944r.

Księga
więźniów I.
Nr. M.S. Nr.10/wiez.-39.40
Karta zwolnienia z aresztu.

/-/ podpis nieczytelny

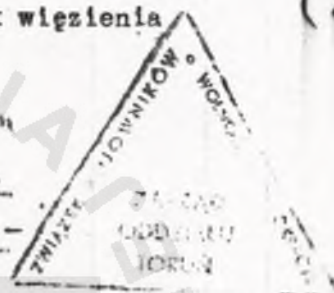
(Dalewski)

wz. Naczelnik więzienia

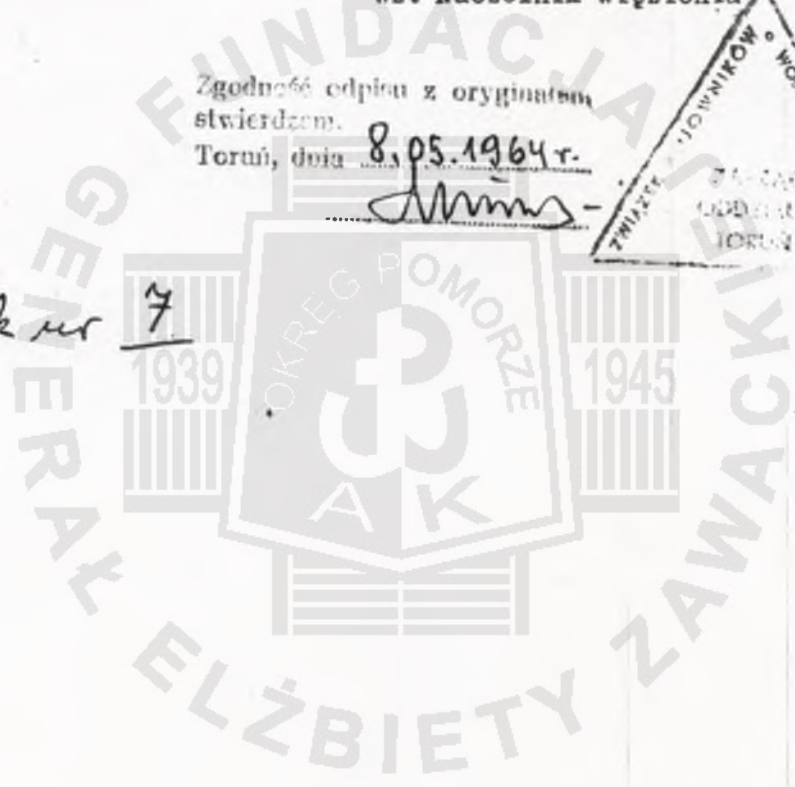
Zgodność odpisu z oryginałem
stwierdzam.

Toruń, dnia 8.05.1964r.

[Signature]

załącznik nr 7

U: K. 812 / 2036 Pom.

Toruń

Cieszyńska Bronisława
Karty informacyjne
k. 5

PAP
Tormi
- Kowca 1
+ Ciągryńska Bronistawa
Zona Ciągryńskiej ^{Kamionka} 25.01.43
Tormi Zeglarska 25

~~Wojciechowa~~ ~~Wojciechowa~~
(a ~~Wojciechowa~~ ~~Wojciechowa~~?)
Zona Kowca, w Kowca, St. Kowca, 25.01.43
Wojciechowa; Gestapo wzięła do Ciągryńskiej 25.01.43

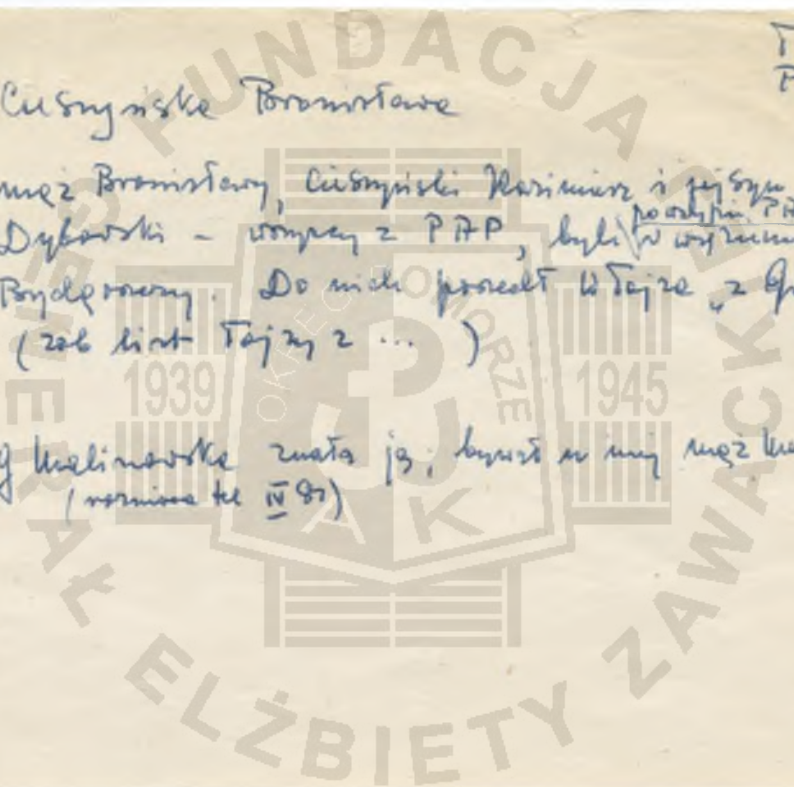
na Taj 22: odwrócić się w wyjeździe w gwieździe 1943?
(Ciągryńskiej ojciec w Kowca, Dębica)

Tarni 2
PAP

Ciśnynskie Bramstwo

mez Bramstwo, Ciśnynski Karimier i jego syn oraz
Dykowski - wmpcy z PAP, byli ^{po wyjściu PAP 1944} w wydziale w
Bydgoszczy. Do nich przeszedł w Tajze z (przebieg)
(zob list Tajzy z ...) 1944"

g. Kelińska znata ja, bywała w niej mez Karmakowa
(norma te 1987)

1. 2. 3. Polska Armia
pomocnicza
P.A.P.
Toruń 3
4. Cieszyńsko 5.
6. agentka gestapo 7.
8. 9.
10. 11.
12. Wankierska Zofia 11 a.
"Z dziejów mielną oprom w Toruniu
i pow. Tor. podług danych list." 1945

C. była bliską współprac. Stawickich, Adama, Kiszczaka
P.A.P do 11.7.45, agentka gestapo, komenda Okr. Ak wyjechała
na wieś, wyjechał siostrzyc, który miał wyjechać Józef
Jeliński ps. "Sienek". Zamek nie miał się, Zofia potem
zarem ze Stawickimi w 11.7.45 z wyjechał Ak. przez J. Stawickich 3

Cieszyńska Bronisława PAP Tomii 5

zob: J: M: 732/1440 Tom. Cieszyń-
ski Rosimiera (insp. Tomii)

Wł. X 11'03

1

Cieszyńska Bronistawa

